

УДК 930.1:7.05:749

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-2-37>

Валерій СТРИЛЕЦЬ,

orcid.org/0000-0002-7669-8770

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри дизайну

Державного торговельно-економічного університету

(Київ, Україна) *vstrilets8@gmail.com*

ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДИЗАЙНУ МЕБЛІВ У ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ АСПЕКТІ ТА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

У статті за мету поставлено завдання прослідкувати історіографію проблем наукових досліджень дизайну меблів в Україні на сучасному етапі ув'язуючи їх в історичний загальноєвропейський контекст розвитку дизайну. У сучасній Україні брак спеціалізованої літератури та артефактів, що засвідчують історичний розвиток дизайну меблів, спричинив появу незначної кількості наукових публікацій у цьому напрямі – переважно історичних, освітніх та науково-технічних. Останні здебільшого описують матеріально-технологічну та технічну базу виготовлення меблів. Загалом теоретичних матеріалів і джерел з дизайну меблів є недостатньо для ведення дискусії з приводу певних проблем розвитку зазначеної галузі, особливо в історичному аспекті.

***Методологія** дослідження полягає в застосуванні теоретичних та емпіричних методів: об'єктивно-аспектний аналіз дали змогу визначити специфіку виявлення послідовності розвитку дизайну меблів у європейському вимірі; проблемно-цільовий метод став у нагоді під час вивчення й аналізу літературних матеріалів.*

***Наукова новизна.** У дослідженні застосовано комплексне наукове дослідження послідовності розвитку дизайну меблів у загальноєвропейському дискурсі аби краще зрозуміти рівень проблем наукових досліджень в Україні на сучасному етапі розвитку.*

***Висновки.** Отримані результати дозволяють окреслити коло проблем наукових досліджень історичного та теоретичного характеру розвитку дизайну меблів, в історичній послідовності розвитку та осягнення розуміння наукових проблем які необхідно вирішити в сучасній Україні. Теоретичні аспекти дослідження можуть бути у подальшому використані при написанні наукових праць з дизайну меблів, розробці лекційних курсів з історії дизайну меблів та інтер'єрів, створенні спецкурсів і спецсемініарів для студентів вищих навчальних закладів, підручників, посібників, іншої навчально-методичної літератури.*

***Ключові слова:** дизайн, меблі, історіографія, наукові дослідження, чинники, вимоги до дизайну меблів, тенденції розвитку.*

Valerii STRILETS,

orcid.org/0000-0002-7669-8770

Candidate of Art Studies, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Design

State University of Trade and Economics

(Kyiv, Ukraine) *vstrilets8@gmail.com*

HISTORIOGRAPHY OF SCIENTIFIC RESEARCH PROBLEMS IN FURNITURE DESIGN IN THE PAN-EUROPEAN CONTEXT AND IN UKRAINE AT THE CURRENT STAGE OF DEVELOPMENT

The present study aims to systematically examine the historiography of scientific research problems in furniture design in Ukraine at the current stage of development, situating them within the broader historical and pan-European context of design evolution. In contemporary Ukraine, the scarcity of specialized literature and material artifacts documenting the historical development of furniture design has resulted in a limited number of scholarly publications in this field, primarily of a historical, educational, and technical nature. Existing studies predominantly focus on the material, technological, and engineering aspects of furniture production. Overall, the lack of comprehensive theoretical sources significantly constrains scholarly discourse on key developmental issues in furniture design, particularly from a historical perspective.

***Methodology.** The research methodology is based on the application of both theoretical and empirical approaches. The objective-aspect analysis enabled the identification of the specific features characterizing the sequential development of furniture design within the European context. The problem-oriented method was employed to examine and critically analyze relevant academic and literary sources.*

Scientific Novelty. *The study offers a comprehensive analysis of the historical sequence of furniture design development within the pan-European discourse, providing a deeper understanding of the current state and challenges of scientific research in Ukraine in this field.*

Conclusions. *The findings make it possible to delineate a range of historical and theoretical research problems associated with the development of furniture design. The study contributes to understanding the chronological progression of the field and identifies key scientific issues that require further investigation in contemporary Ukraine. The theoretical outcomes of this research may be utilized in the preparation of academic publications, the development of lecture courses on the history of furniture design and interior design, and the creation of specialized courses and seminars for higher education institutions, as well as textbooks, manuals, and other educational materials.*

Key words: *furniture design; historiography; scientific research; design factors; design requirements; development trends.*

Постановка проблеми. У загальноєвропейському аспекті одним із перших відомих в історії друкованих на папері інформаційних описів меблів була тиражована наочна реклама у вигляді каталогів-пропозицій для ринкового продажу. Так, наприклад, Жак Андруе Дюсерсо 1550 р. репрезентує в такому каталозі зразки своїх меблів. Збереглися технологічні описи процесу обробки матеріалів різними майстрами, натомість критичні статті про меблі в допромисловий ремісничий період нами не помічені, тому мова не йшла про виявлення послідовної структури тенденцій розвитку формотворення меблів у цей час. Такий стан речей ускладнює наукові дослідження і спричиняє гіпотетичний підхід науковців до розкриття істинного стану історичного розвитку в означеній сфері, який на сьогодні в основному базується на археологічних артефактах, візуальних зображеннях, малюнках на предметах різного функціонального призначення, згадках про меблі у красному письменстві, листуванні, описах технологій обробки матеріалів старих майстрів. Чи не єдині цілком уцілілі оригінали-артефакти меблів до епохи середньовіччя були знайдені в гробниці єгипетського фараона Тутанхамона та в деяких античних містах. У світових музеях меблі як фактологічний матеріал репрезентують оригінальні зразки-експонати починаючи з епохи Середньовіччя. Меблі Візантії, романського, готичного стилю та епохи Відродження представлені в невеликій кількості, а витвори бароко, рококо, усіх видів класицизму й неостилів – досить розлого. Найбільше оригінальних меблів репрезентовано в музеях у стилі модерн та конструктивізму. Перші збереглися у великій кількості завдяки тому, що модерн охоплював весь європейський житловий та громадський простір, другий – завдяки поширенню по всіх континентах в силу своєї збірно-розбірної специфіки. Наявність такої матеріальної історичної бази викликає інтерес у наукових дослідників. Антикварні меблі популяризуються в науковій літературі адже попит на ринку продажів сучасних, але імітованих історичних стильних меблів зростає.

В Україні автентичні зразки історично послідовно представлені в музеї меблів, зібранні Львівського музею етнографії та художнього промислу АН України із кількісним співвідношенням сти-

льових зразків, близьким до європейських музеїв. Також оригінальний фактологічний матеріал окремих історичних епох у обмеженій кількості зберігається у краєзнавчих, літературних та інших музеях України. Наприклад, у мисливському панському будинку Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини, що в місті Переяславі представлені автентичні меблі стилю модерн; у краєзнавчих музеях Суботова – барокові меблі, м. Запоріжжя – меблі фабрики Тонета, історії Києва – меблі модерну тощо. Але ці зразки в більшості своїй не популяризуються хоча б для загальної наукової полеміки, а наукові дослідження з приводу закономірностей розвитку дизайну меблів публікуються вкрай недостатньо. Тому, на сьогодні в українському ринку продажів майже відсутні антикварні меблі в яких у зовнішньому історичному стильному вигляді відображалася та чи інша регіональна, але й загальна національна традиція.

Мета статті – послідовно прослідкувати історіографію проблем наукових досліджень дизайну меблів в Україні на сучасному етапі ув'язуючи їх в історичний загальноєвропейський контекст розвитку дизайну.

Аналіз досліджень. Виклад основного матеріалу. Намагання окремих авторів створити повноцінну загальну історію розвитку формотворення меблів у всіх цивілізаціях людства частково були реалізовані у ХХ ст. Дослідження наражалися на недостатність наукової бази, тому елементарні термінологічні визначення, наприклад, функціонально-естетичної сутності меблів, нез'ясованість чинників, що впливають на їх розвиток, та історично усталених вимог до створення меблів свідчать про недостатню увагу науковців до цих проблем. Мало збереглося оригінальних зразків меблів до епохи Середньовіччя (Мухіна Н., 2003: 126), тому наявна джерельна база не давала можливості висвітлити інформацію про їх еволюцію у період перших цивілізацій людства.

Історична послідовність виявлення якісних показників формотворення меблів починалася та обґрунтовувалася в загальному напрямі теоретичних досліджень.

У ХVІІІ ст. Девід Юм у «Трактаті про природу людини» (1739–1740) зазначив, що користь є одним з головних джерел краси для людини. Арчібалд Арісон у «Роздумах про природу та прин-

ципи почуттів» (1790) стверджував, що «немає такої форми, яка не була б красивою, якщо видно, що вона цілком відповідає своєму призначенню» (Даниленко В., 1996: 7).

Наприкінці XVIII ст. стає зрозумілим, що без опанування нових технічних форм і створених промисловим способом нових речей подальший матеріальний та духовний прогрес не буде можливим. Ф. Шіллер у своїх «Листах про естетичне виховання людини» зазначав, що «одне з найважливіших завдань культури полягає в тому, щоб у фізичному, матеріальному оточенні людей форму було підпорядковано естетичним законам, бо лише з естетичного, а не суто утилітарного, може розвиватися моральний стан» (Даниленко В., 1996: 8).

Загальна літературна полеміка з приводу виробництва речей, у тому числі й меблів, у певному стилі відбувалася на зламі XIX і XX ст. – у той час, коли урбанізація стала реальністю, а у світовій історії на арені з'явилося нове на той час індустріальне суспільство.

Зростання можливостей фабричного виробництва в середині XIX ст. призводить до диференціації ремесла й мистецтва; з часом художній початок повністю витісняється із промисловості, унаслідок чого виходять з ужитку попередні художні техніки та прийоми декоративного оформлення побутових речей.

У 1849 р. в Лондоні з'являється перший спеціальний журнал з естетичних проблем предметного світу і його проектування – «Журнал дизайну та мануфактур». Його видавав художник і теоретик мистецтва Генрі Кол. Приблизно в той же час стало входити до вжитку поняття «індастріал арт» (промислове мистецтво). Зазначимо, що у XVIII ст. поняття «мистецтво» й «художня творчість» практично не вживалися щодо проектування побутових речей. Лише у XIX ст. з'явилася потреба в активному додатковому втручанні художника у процес виробництва (Даниленко В., 2003: 54), цьому сприяли публікації інженерів і цивільних архітекторів XIX ст., які разом із суто технічними питаннями торкалися й проблем формотворення. У «Підручнику з архітектури» (1819) німецький архітектор Франц Вайнбреннер, користуючись «приладами ужиткових предметів», аналізував проблему зв'язку функції та форми і вбачав саме в ній основу краси. Німецький інженер Франц Рело у «Підручнику конструювання машин» (1862) присвятив цілий розділ стилю в машинобудуванні, узагальнивши досвід технічного формоутворення, який було накопичено до середини XIX ст. Він посилався на архітектурні методи формування цілого і його частин, поділяючи форми на такі, що визначалися доцільністю, й «вільним вибором» (Даниленко В., 2003: 54), (Даниленко В., 1996: 8).

Готфрід Земпер вказував на те, що наука, технічний прогрес дають для художньої практики такі

матеріали і способи їх обробки, які ще не освоєні естетично. Він закликав виробити такий підхід до вивчення закономірностей розвитку форми, який би дав змогу використовувати накопичений історичний досвід для повного опрацювання нових матеріально-технічних можливостей (Даниленко В., 2003: 54). У праці «Стиль у технічних і тектонічних мистецтвах, або практична естетика» він заявив, що форма предмета визначається функцією, матеріалом, технологією виробництва, соціально-ідеологічними чинниками суспільства. Так, поступово з'являється розуміння важливості конкретних ознак формотворення предметного світу, які потрібно було використовувати комплексно при проектуванні. Але цей процес проходив не просто.

У кінці XIX ст. з'являються загальні теоретичні дослідження Джона Раскіна у вигляді протесту проти фальшивої культури житла (Холмянський Л. Щипанов О., 1992: 55-56). Це засвідчує появу друкованої полемічної літератури щодо подальшого розвитку предметного світу – як у загально-теоретичних працях, так і у прикладних розвідках, що виходять у спеціалізованих журналах.

Але все ж у цих і подальших критичних працях початку XX ст. полеміка ведеться переважно не про меблі конкретно, а про загальні формотворчі проблеми предметного дизайну, до якого входять і меблі зі своєю специфікою, оскільки дизайн зароджувався як поняттєво-термінологічне і формотворче явище в останній стадії модерну, а потім отримав розвиток через конструктивізм та функціоналізм. Наприклад, теоретики модерну вважали, що архітектура споруди, інтер'єр і все облаштування приміщень повинні складати єдиний художній ансамбль, здійснений за проектом одного архітектора чи художника; що орнамент модерну виступає в органічній єдності із формами тією мірою, якою поняття «органічний» взагалі може бути застосоване до цього стилю (Холмянський Л. Щипанов О., 1992: 62).

У ті часи з'являється нова сентенція Анрі ван де Вельде: «Краса речей полягає в чистоті передачі текстури матеріалу; іншими словами, у виробі з дерева повинно бути відбито те, що можна назвати внутрішньою сутністю дерева. Форма повинна підкреслювати конструкцію і робити функцію речей ясною і чіткою» (Холмянський Л. Щипанов О., 1992: 63). Це видатне визначення розкриває поняття тектоніки та функціональності предметів, що стосується безпосередньо й меблів.

Лідер австрійського модерну архітектор Отто Вагнер висуває гасло про прагнення до «стилю практичної корисності» (nutzstil), підсилюючи увагу до технічної та економічної сторони предметів, до вибору тих матеріалів, від яких можна очікувати високого інженерного та художнього ефектів. У митців «Віденського Сецесіону» розвиток спрямовується в бік повної «предмет-

ності» (*Sachlichkeit*), що не допускає ніякого декору: від форм, породжених фантазією художника, до «необхідних», «істинних» чи «чистих» форм (Simon Yates, 1989: 98-120), (Simon Yates, 1988: 90-120).

У 1907 році художній директор концерну АЕГ П. Беренс висунув ідею «художньої стандартизації та стилістичного клішування продукції» (Холмянський Л. Щипанов О., 1992: 74). Ідея стандарту у творчості Ле Корбюз'є стала принципом, що, у свою чергу, повинно було позитивно вплинути на досягнення «найвищої довершеності», адже стандарти – «це продукт логіки, аналізу, сумлінної праці» (Мухіна Н., 2003: 268-269).

Новий важливий етап у визначенні якісних показників предметного дизайну після Першої світової війни пов'язаний з діяльністю Баухауза (*Staatliches Bauhaus*), заснованого 1919 р. в місті Веймарі (Німеччина) Вальтером Гропіусом, котрий у роки війни розробив програму дій експериментальної школи-майстерні, покликаної «подолати прірву, що лежала між реальністю й ідеалізмом». Головним завданням, що стояло перед ним, була розробка для індустрії типів, моделей утилітарних речей щоденного вжитку з урахуванням найновіших досягнень як техніки, так і сучасного мистецтва.

Отже, критична література в цей час існує у вигляді концепцій розвитку стилістичних напрямів дизайну. Полеміка з проблематики саме меблів, а не дотичних до них проблем, з'являється вже після Другої світової війни. Окрім того, потрібно було ще 15–20 років, щоби країни після війни перейшли на стабільний рівень розвитку суспільства та економіки.

У роботах деяких науковців у цей час ведуться дослідження окремих аспектів меблів конкретної епохи або дотичних до них проблем, що надає поглиблену інформацію про історичні компоненти меблів, зокрема їх декорування, стилістичне формотворення, естетику та ідеологію сприйняття суспільством, імена майстрів-меблярів. Наприклад в Україні, В. Любченко у своїх працях окремо висвітлює розвиток формотворення меблів Стародавнього Єгипту, англійських меблів у зібранні Львівського музею етнографії та художнього промислу АН України, О. Вільшанська у праці «Повсякденне життя міст України кін. ХІХ – поч. ХХ ст. : європейські впливи та українські національні особливості» висвітлює розвиток паралельної національної течії модерну в Україні на прикладі проектів меблів Амвросія Ждахи.

У цих працях представлені вузькоспеціалізовані дослідження окремих особливостей історичного формотворення меблів, що не надає нам повної картини тенденцій розвитку формотворення меблів. Але позитивною рисою проблем дослідження історичних художніх меблів є погли-

блений аналіз окремих ознак та чинників розвитку дизайну меблів того чи іншого історичного періоду. Також до позитивних рис можна віднести особливу увагу до декору, що є складовим елементом формотворення меблів. Розроблення в цих працях окремих ланок історичних декоративних елементів та видів технік художнього оздоблення меблів дало можливість автору попередньо у вигляді робочої версії сформувати таблицю еволюції формотворення і окремо – декоративного оздоблення меблів, а відтак – сформулювати деякі історичні тенденції розвитку дизайну меблів.

Недостатня увага до дизайну загалом була і в радянських республіках (поняття «дизайн» в СРСР не вживалося до 1960-х рр., але художники працювали в сфері «виробничого мистецтва», «художнього конструювання», «технічної естетики». Термін «дизайн» починає застосовуватися в 70-х рр. ХХ ст. Крім того, упередженість до досліджень «несоціалістичних» країн, закритість суспільства від усього світу зумовлювали нестачу інформації в цьому напрямі в Україні.

Найґрунтовнішим історичним дослідженням тих часів на теренах Радянського Союзу була праця угорського дослідника Дюли Кеса «Стилі меблів», видана Угорською академією наук у 1979 р. Із цього видання черпали базову інформацію історичного розвитку та проблематики дизайну меблів майже всі тогочасні й сучасні дослідники меблів пострадянського простору. Це видання залишається й до сьогодні однією з базових систематизованих праць у галузі історії розвитку дизайну меблів. Автор досягнув логічного впорядкування стилів меблів за епохами, країнами, розкривши їх описово й графічно, через найважливіші історичні факти й дати, висвітливши основні етапи еволюції меблевих форм від найдавніших часів до 1960-х р., узгодивши їх з історичними мистецтвознавчими дослідженнями у сфері архітектури, образотворчого мистецтва, скульптури, дизайну інтер'єрів. Крім того, Д. Кес створив таблицю періодизації художніх стилів меблів європейських країн. Як з'ясувалося, розвиток стилів у різних країнах мав свої, специфічні часові межі, що безпосередньо пов'язано з тенденціями розвитку стилю в тій чи іншій країні. Д. Кесом розроблено візуальну схему (процесу 3000-літнього розвитку) формотворення меблів для сидіння, таблицю найуживаніших в історії порід деревини для виробництва меблів та словник термінів, пов'язаний із технологією виготовлення, художньою орнаментикою оздоблення меблів. Також він брав за основу принципи економічного, соціального та культурного життя суспільства, зауважуючи, що аналіз стилів вимагає діалектичного підходу, тобто вивчення їх у живому процесі розвитку, від моменту виникнення до розквіту та занепаду. Усе ж тенденції та ознаки історичного формотворення меблів Д. Кесом частково описані,

але окремо не досліджені, тому й не згруповані у відповідну структуру. Те ж стосується й чинників формотворення меблів, що обумовлюють вимоги до їх дизайну. З огляду на це послідовна структура тенденцій розвитку формотворення меблів потребувала в цій праці додаткового опрацювання. У різних працях під загальною назвою «Encyclopedia» (Bridge Mark; Simon Yates, King Constans) суттєво доповнюють Д. Кеса надаючи загальну систематизовану та вузькоспеціалізовану характеристику розвитку різних типологічних напрямів меблів, що, власне виокремлює ці праці з-поміж подібних досліджень що закриває деякі «білі плями» історичного розвитку дизайну меблів.

Ренат Меллер, Тім Форрест систематизують періодизацію епох, стилів меблів, узагальнено виявляють декоративні та прикладні особливості меблів.

Якщо у Європі розвиток літературної полеміки з дизайну меблів триває без обмежень, то в Україні недолік літературних джерел були суттєві. Це пов'язано не лише з політикою радянських часів, але й в незалежній Україні часи переходу на нові, капіталістичні відносини відбувалися важко і повільно, що не сприяло розвитку періодичних видань, перекладів іноземних праць, можливості розвитку власних книговидань. З розвитком інтернету деякі з цих видань стали доступними але без українського мовного перекладу що би дало змогу розширити коло дослідників та зацікавлених осіб.

Для повноцінного аналізу меблів необхідно дати їх чітке наукове визначення з формулюванням функціональних властивостей та якостей. Необхідність цього розуміли автори наукових праць, котрі намагалися дослідити та виявити історичні стилі й ознаки розвитку формотворення меблів, але на сьогодні, на думку автора статті, ця ділянка досліджень залишається неповною через відсутність єдиної послідовної структури ознак. Тож автор намагався зробити свій науковий внесок у побудову такої структури, спираючись на наявні дослідження в означеній сфері. У своїй науковій дисертації, потім у статті («Понятійно-категоріальний апарат сучасного дизайну меблів») В. Стрілець зробив детальний аналіз функціонального визначення меблів. Це дало розуміння про предмет явища меблів, які існують в історії гіпотетично від появи людини як засоби її виживання в природних умовах.

Такі автори як С. Мигаль, Я. Бугаєнко, В. Любченко, В. Стрілець розширюють дослідження еволюції формотворення меблів за історичними епохами в Україні.

С. Сьомка у праці «Дизайн інтер'єру, меблів та обладнання» звернув увагу на певну залеж-

ність стилістики меблевих об'єктів, виготовлених у різні історичні епохи (або на її відсутність), від стилістичних тенденцій тодішньої архітектури та інтер'єрів, розвитку техніки й технології, а також здійснив огляд розвитку дизайну меблів у часовому проміжку від 60-х до кінця 90-х рр. XX ст. С. Мигаль, В. Любченко, Я. Бугаєнко, графічно й описово подають атрибуцію меблів, типологічно розширюючи показові стильові тенденції їхнього розвитку. Слід зазначити, що кожен з авторів подає історичну картину одночасно в декількох, головних на їхню думку, країнах-лідерах у розвитку формотворення меблів – у вигляді літературного опису або додатків – таблиць, що є дуже цінним, бо завдяки цьому досягається цілісна часова візуалізація зародження й становлення конкретного меблевого стилю. Так, пропорціями, стилевим формотворенням, оздобленням меблів авторам частково вдалося відтворити історичну еволюцію художніх стилів (Мухіна Н., 2003: 22).

Наголосимо, що, не дивлячись на велику виконану роботу у сфері дослідження генезису меблів, науковці не здійснили поглибленого аналізу проблем, пов'язаних з уніфікацією, структуризацією головних еволюційних ознак формотворення меблів та виявленням на їх основі тенденцій розвитку дизайну меблів. Крім того, не були достатньо описані та структуровані базові чинники що впливають на формування меблів.

У вищезначених дослідженнях не помічено авторських розбіжностей у тлумаченні термінів чи суперечливих концептуальних підходів до стильових особливостей розвитку формотворення меблів. Однак у галузі дизайну досі немає установлені системи визначень, термінології і класифікації, на що вказував Станіслав Мигаль (Мигаль С., 1999: 8).

Безпосередньо в напрямі теоретично-прикладних досліджень якісних показників дизайну меблів наукові праці представлені ще в меншій кількості. П. Шпара та І. Шпара у своєму навчальному посібнику «Технічна естетика та основи художнього конструювання» (П. Шпара, І. Шпара, 1989: 247) описують засоби гармонізації, принципи застосування кольору, основи ергономіки, біоніки, комбінаторики в промисловому дизайні. Це одна з найгрунтовніших праць для розуміння архітектоніки, комбінаторики формотворення в дизайні.

С. Мигаль створив базовий навчальний посібник «Проектування меблів» (Мигаль С., 1999: 168). До позитивних рис цього доробку можна віднести чітко систематизовану типологію меблів, висвітлення соціальних, функціональних, ергономічних, конструктивних, технологічних, економічних та естетичних аспектів їх проекту-

вання, зокрема особливостей формотворення в їх дизайні. Брак послідовної структури тенденцій розвитку дизайну меблів відчувався. С. Мигаль зробив серйозний прорив у подоланні цього явища. На сьогодні, його праця є найбільшою науково-теоретичною розробкою, етапною для розвитку наукової думки за досліджуваною проблемою.

Детальний і вичерпний огляд чинників, що впливають на властивості об'єктів дизайну, подано в монографії В. Абизова (Абизов, 2008: С.71–73). Чинники, що впливають на властивості продукції промислового дизайну, подані в підручнику В. Даниленка (Даниленко, 2003: 320). Водночас під час опрацювання наукових літературних джерел автором не було виявлено досліджень із комплексним і системним висвітленням головних чинників розвитку саме дизайну меблів, а також окремих сучасних чинників або їх складових із різним ступенем дотичності до означеної проблеми окрім дослідження науковців Мигалья С., Диди І., Казанцевої Т. (Мигаль С., та ін. 2014: 228) дизайну постіндустріального суспільства. Необхідним є розгляд методів не тільки в загальнонауковому контексті як засобу пізнання та логічного поетапного встановлення зв'язків між елементами змістоутворення чинників, а й у проектному – як цілісної сукупності заходів, спрямованих одночасно на визначення необхідних властивостей меблів та ефективних і мінімальних способів їх проектування.

Водночас специфіка проектної діяльності, орієнтованої на комплексний усебічний аналіз функцій майбутніх меблів, встановлення їх залежності від численних чинників впливу, матеріалів для виготовлення, способу й місця функціонування представлені у значно меншій кількості публікацій С. Мигалья (Мигаль, 1999: 168), С. Сьомки та Є. Антоновича (Сьомка, Антонович, 2018: 360).

Автори дотримуються спільних поглядів на важливість наявності вимог до дизайну меблів. С. Мигаль у своєму навчальному посібнику «Проектування меблів» виокремлює функціональні, конструктивні, технологічні, техніко-економічні та естетичні, соціальні й ергономічні вимоги, автор цієї статті В. Стрілець у своїй дисертації та статті «Вимоги до проектування сучасних меблів в житловому та громадському середовищі» (Стрілець, 2017: 164–177) додає до них конструктивні, відносячи їх до технологічних вимог і трактує більшість визначених вимог до дизайну меблів з інших аспектів: соціально-економічні; ергономічні; екологічні; функціонально-експлуатаційні; конструктивно-технологічні; естетичні.

У підручнику О. П. Олійник, Л. Р. Гнатюк, В. Г. Чернявського «Конструювання меблів та

обладнання інтер'єру» подаються вимоги в такій послідовності: конструктивні, технологічні, техніко-економічні, соціальні, функціональні, ергономічні, естетичні, екологічні, наголошуючи що усі вимоги мають враховуватися комплексно. Автори цього підручника не роблять історичного екскурсу дизайну меблів але ґрунтовно описують сучасні види і класифікації, характеристики, методику дизайн-проектування меблів та іншого обладнання інтер'єрів.

В. Абизов, Сьомка та Антонович спеціалізуються у своїх працях на дизайні середовища, С. Мигаль, В. Стрілець – на історичних та сучасних дослідженнях дизайну меблів, В. Даниленко – на промисловому дизайні, З. Дячун спеціалізується на конструюванні меблів. Цінним у цих працях є різнобічний досвід дослідження дизайну меблів, інакше кажучи, тут теоретичні засади підтверджуються виробничою практикою виготовлення меблевих виробів. Слід зазначити, що деякі аспекти вимог до дизайну меблів є змінними в часі, тому вважаємо за доцільне не розкривати їх широко, перераховуючи всі деталі а, навпаки, лаконічно подавши, назвати лише головні та тривалі в часі аспекти, де б розкривалася суть явища кожної вимоги, оскільки більшість із них досить вичерпно описано в підручнику С. Мигалья.

Історичні ознаки та загальні тенденції розвитку дизайну меблів досліджено і розкрито автором цієї статті В. Стрільцем у своїй дисертації «Дизайн меблів цивільних приміщень: тенденції розвитку». Автор у співпраці з Абизовим В. А. базуючись на сучасних тенденціях формотворення меблів окреслює загальні перспективи подальшого їх розвитку (Абизов, Стрілець, 2017: 164–177).

На сьогодні в цілому дослідниками в Україні створено непоганий стартовий майданчик для подальших вузькоспеціалізованих досліджень і полеміки у сфері дизайну меблів.

Висновки. Виходячи з вищезначеного, автори загалом окреслили коло проблем історичного та теоретичного характеру розвитку дизайну меблів, які необхідно вирішити. Залишилися без належного висвітлення, аналізу та науково-методологічної оцінки історична та сучасна термінологія дизайну меблів, в українському науковому обігу присутня незначна кількість праць вузькоспеціалізованого національного характеру в історично-стильовому та сучасному формотворенні меблів. Бракує наукових праць-пропозицій щодо перспективних напрямів дизайну меблів, оскільки вони перебувають у постійному процесі змін від одного якісного стану до іншого, вищого, який залежить від загального прогресу виробничих можливостей суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абизов В. А. Фактори та умови, що визначають дизайн середовищних систем і об'єктів. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Мистецтвознавство. 2008. Вип.19. С.71–73.
2. Bridge Mark. Encyclopedia of Desks. London, 1996. 128 p.
3. Vadym Abyzov, Valery Strilets. The main directions of furniture design development. Swiatlo w architekturze. Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej. Krakow: Środowisko Mieszkaniowe, 2017. № 18. 161–166.
4. Даниленко В. Я. Дизайн: навч. посібник. Харків. ХДАДМ, 2003. 320
5. Даниленко В. Я. Основи дизайну : навч. посібник. Київ. ІЗМН, 1996. 92 с.
6. King Constans. An Encyclopedia of Sofas. London, 1997. 180 p.
7. Мигаль С., Бугаєнко Я., Любченко В. Атрибуція меблів: навч. посібник. Львів. ЛЛТИ, 1991. 36 с.
8. Мигаль, С. П. Проектування меблів : навч. посібник. Львів. Світ, 1999. 216 с.
9. Мухіна Н. Історія меблів. Епохи та стилі. Київ. КНУКІМ, 2003. 284 с.
10. Möller Renate. Möbel. München, Berlin. Deutscher Kunstverlag, 2005. 165 p.
11. Олійник О. П. Конструювання меблів та обладнання інтер'єру : підруч. / О. П. Олійник, Л. Р. Гнатюк, В. Г. Чернявський. Київ. НАУ, 2014. 348 с.
12. Simon Yates. An Encyclopedia of Tables. London, 1989. 128 p.
13. Simon Yates. An Encyclopedia of Chairs. London, 1988. 128 p.
14. Стрілець В. Вимоги до проектування сучасних меблів в житловому та громадському середовищі. Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. збірник. Київ. КНУБА, 2017. Вип. 11. С. 164–177.
15. Стрілець В. «Понятійно-категоріальний апарат сучасного дизайну меблів». Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2017. Вип. 1. С. 180–184.
16. Словник з дизайну і ергономіки / за ред. В. О. Свірка. Київ: Український науково дослідний інститут дизайну та ергономіки, Спілка дизайнерів України 2009. 131 с.
17. Холмянський Л., Щипанов О. Дизайн : [пробний навчальний посібник]. Київ. Освіта, 1992. 207 с.

REFERENCES

1. Abyzov, V.A. (2008). Faktory ta umovy, shcho vyznachaiut dyzain seredovyshchnyh system I ob'ektiv [Factors and conditions determining the design of environmental systems and objects]. Vysnyk Kyivskogo natsionalnogo universytetu kultury i mystetstv. Mystetstvoznavstvo, 19. 71–73. [in Ukrainian].
2. Bridge, M. (1996). Encyclopedia of Desks. London. 128 p.
3. Abyzov, V., & Strilets, V. (2017). The main directions of furniture design development. Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej. Krakow: Środowisko Mieszkaniowe, 18. 161–166. [in English].
4. Danylenko, V.Ya. (2003). Dydzain: navchalnii posibnyk [Design: Study Guide]. Kharkiv: KhDADM. 320. [in Ukrainian].
5. Danylenko V. Ya. (1996) Osnovy dyzainu: navchalnii posibnyk [Fundamentals of Design]. Kyiv: IZMN. 92. [in Ukrainian].
6. King, C. (1997). An Encyclopedia of Sofas. London. 180 p.
7. Myhal, S., Buhaienko, Y., & Liubchenko, V. (1991). Atrybutsiia mebliv: navchalnii posibnyk [Furniture Attribution]. Lviv: Svit. 36. [in Ukrainian].
8. Myhal, S.P. (1999). Proektuvannia mebliv: navchalnii posibnyk [Furniture Design]. Lviv: Svit. 216. [in Ukrainian].
9. Mukhina, N. (2003). Istoriia mebliv. Epokhy ta styli [History of Furniture: Epochs and Styles]. Kyiv: KNUKIM. 284. [in Ukrainian].
10. Möller Renate. (2005). Möbel. Munich; Berlin: Deutscher Kunstverlag. 165 p.
11. Oliinyk, O.P., Hnatiuk, L.R., & Cherniavskiy, V.H. (2014). Konstruiuvannia mebliv ta obladnannia interieru: pidruchnyk [Design of Furniture and Interior Equipment]. Kyiv: NAU. 348. [in Ukrainian].
12. Simon Yates, (1989). An Encyclopedia of Tables. London. 128 p.
13. Simon Yates, (1988). An Encyclopedia of Chairs. London. 128 p.
14. Strilets, V. (2017). Vymogy do proektuvannia suchasnyh mebliv v zhytlovomu ta gromadskomu seredovyshchi [Requirements for the design of modern furniture in residential and public environments]. Arhitekturnyi vysnyk KNUBA: nauk.-virob. Zbirnyk, 11. 164–177. [in Ukrainian].
15. Strilets, V. (2017). Poniatiino-kategorialnii aparat suchasnogo dyzainu mebliv [Conceptual and categorical framework of modern furniture design]. Visnyk Natsionalnoi Akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv, 1. 180–184. [in Ukrainian].
16. Slovnyk z dyzainu ta ergonomiky. (2009) [Dictionary of Design and Ergonomics]. Za red. V.O. Svirka. Kyiv: Ukrainskyi naukovy doslidnyi Instytut dyzainu i ergonomiky. Spilka Dyzaineriv Ukrainy. 131. [in Ukrainian].
17. Holmianskyi L., Shchypanov O. (1992). Dydzain: probnyi navchalnii posibnyk [Design: trial study guide]. Kyiv: Osvita., 207. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 29.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

